

verklaart deze, in alle wisselende gevolgen van haar beloop en dus van de producten, die in de gal zullen voorkomen (eiwit, epitheliën, bacteriën, kalk, slijm, cholesterine enz), de buitengewoon groote verscheidenheid der steenvormen.

Vele onderdeelen moest ik helaas in deze korte bespreking laten rusten; maar dit moet mij nog uit de pen: Opmerkelijk is het, dat NAUNYN ook nu nog het galsteenlijden als een zuiver plaatselijk lijden beschouwt; van een constitutioneel moment, een stofwisselingsfactor, wil hij niets weten.

R. DE JOSSELIN DE JONG.

Kurze praktische Anleitung zur Erkennung aller Formen des Kopfschmerzes. Von Dr. LOBEDANK, Zweite, verbesserte Auflage. Leipzig. 1921. CURT KABITZSCH. Prijs 18 mark.

Een boekje over hoofdpijn, dat blijkens de voorrede geen aanspraak maakt op wetenschappelijke beteekenis, doch bestemd is om den arts, vooral den jongeren, het opsporen van de verschillende oorzaken van hoofdpijn gemakkelijk te maken. Om dit doel te bereiken behandelt schrijver de anamnese en het onderzoek in twee kolommen en geeft hij een overzichtstabel in negen kolommen. Door zulk een indeeling in kolommen wordt de lezing, zooals te begrijpen, alles behalve boeiend. Dit neemt niet weg, dat het boekje zonder twijfel veel lezenswaardigs bevat en dat het bij de niet zeldzaam voorkomende gevallen van raadselachtige hoofdpijn goede diensten kan bewijzen, om de aandacht te vestigen op de verschillende aandoeningen, die tot klachten over hoofdpijn aanleiding geven.

VAN DER WEYDE.

Lehrbuch der Geschlechtskrankheiten von Prof. MAX JOSEPH. Verlag GEORG THIEME, Leipzig, 1921 (203 blz.). Achte Auflage. Prijs 54 mark, geb. 68 mark. (inbegrepen toeslag buitenland).

In zijn voorrede biedt schrijver zijn verontschuldigingen aan voor den vorm en beknoptheid van dit werkje. Dit is dan mijns inziens zeker geen overdaad. Slecht papier, talrijke vermoeiend kleine letters, weinig en dan nog meerendeels zeer onduidelijke afbeeldingen (toppunt van vaagheid is fig. 28 blz. 132 Spirochaetae pallidae in een congenitaal syphilitische bijnier; met geen mogelijkheid is ook maar één spirochaet te ontdekken in deze wolkachtige figuur) zijn de voornaamste bezwaren tegen den vorm. Evenzeer is het een vormgebrek, dat de salvarsaantherapie vóór de beschrijving der verschijnselen der syphilis is geplaatst, terwijl wij de verdere lues-behandeling eerst een honderd bladzijden verderop ontmoeten.

Wat den inhoud betreft, deze is beknopt, al te beknopt, en dit zal dan ook wel de reden zijn, dat verscheidene belangrijke feiten niet vermeld worden. Geen woord b.v. over de luetine-reactie, superinfectie, pseudo-paraphimosus luetica, de differentiale diagnose van mengsjanker tegenover ulcus durum, chronische cowpe-

ritis, provocatie der gonorrhoe door gonocokkenvaccins, kwiknephritis, kwikexanthenen jodiumovergevoeligheid e.a. Een belangrijke vergissing wordt begaan op blz. 106, waar bij herhaling over het aantal cellen per cm^3 gesproken wordt, terwijl dat per mM^3 bedoeld is.

Tenslotte zijn er verscheidene feiten, met groote zekerheid beweerd, waarvan deze zekerheid alles behalve vaststaat b.v. dat de reactie van WASSERMANN bij ulcus molle altijd negatief, bij secundaire lues steeds positief is; dat gevallen met roseola syphilitica een gunstige prognose bieden enz..

De beschrijving van het primair affect als een knobbeltje, dat overgaat in een etterpuistje en daarna in een zweer, houd ik voor de meeste primair affecten voor onjuist.

Ook zijn er verschillende zinnen aan te wijzen, die door den niet-specialist niet of verkeerd begrepen zullen worden. Onduidelijk is b. v. de volgende zin op blz. 135: „Das Vorkommen einer Syphilis congenita in der zweiten Generation, wonach ein kongenital syphilitisches Individuum die Erkrankung wieder auf seine Nachkommenschaft überträgt, its am ehesten möglich, wenn die Syphilis des Groszvaters unbehandelt bleibt.”

J. PAPEGAAY.

SCALL-HEISLER, *Nahrungsmitteltabelle*. 6e Aufl. Leipzig, 1921, CURT KABITSCH. 74 bldz.. Prijs 36 mark.

Een ontzaggelijke hoeveelheid werk is in dit kleine boekje samengeperst tot tabellen, die den practizeerenden arts met één oogopslag de voedingswaarde van talloze spijzen en dranken doen overzien, zoodat hij bij het bepalen van een diët gemakkelijk kan zorgen, dat er te veel noch te weinig wordt gebruikt en dat er voldoende afwisseling is. Van alle spijzen wordt het gehalte aan eiwit, vet, koolhydraten, water en purinebasen-stikstof medegedeeld en de verbrandingswaarde opgegeven. VON PIRQUET's **n e m** en andere nieuwere eenheden voor de voedingswaarde schenen den schrijvers niet toe, meer practische beteekenis te bezitten dan de calorie. Van een aantal stoffen wordt ook het gehalte aan minerale zouten, lecithine, zuringzuur, extractiestoffen enz. medegedeeld. Andere tabellen doen ons zien, hoe groot een deel van de bestanddeelen der verschillenden spijzen verteerbaar is en hoeveel voedsel op verschillenden leeftijd en bij verschillende levenswijze noodig is. En de opgaven beperken zich niet tot de grondstoffen van ons voedsel, maar strekken zich ook uit tot de klaar gemaakte spijzen en tot voortbrengselen der nijverheid. Daarbij is het boekje gelijk een klapper ingericht, zoodat men ter zijde van de eerste tabel reeds kan zien, waar men moet opslaan om deze of gene lijst te vinden. Een zaakregister met naar ruwe schatting 900 namen van spijzen, dranken en voedingspraeparaten geeft ons een beeld van de volharding der schrijvers — en van de maagvereering van den mensch.

H. PINKHOF,